

Membres emèrits

Joan Triadú i Font

(30.07.1921 - 30.09.2010)

Si ens honora servir com a membres els objectius de l'Institut d'Estudis Catalans, hi ha persones que per elles mateixes honoren la nostra acadèmia per la transcendència de la seva obra i per la seva coratjosa i tenaç actitud cívica. En pocs dies la nostra institució ha perdut dues d'aquestes figures: Joan Triadú i Joan Solà.

Em pertoca fer una breu nota necrològica com a homenatge d'aquest Ple a Joan Triadú, membre destacat de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, de la qual fou recordat president.

Joan Triadú i Font va néixer al Ripollès, a Ribes de Freser, el 1921. Joveníssim fou destinat, a finals de la Guerra Civil, a Granollers com a mestre. Estudià a la fosca i grisa Universitat de Barcelona dels franquistes, sota la repressió de la immediata postguerra que invalidà tots els estudis realitzats durant la Guerra Civil. Allà decidí dedicar-se amb vigor a l'estudi per reintegrar-se a la vida del país, ja que, com afirmà, «aquesta era la victòria, la nostra victòria era que no fos la victòria d'ells». El 1946, amb altres joves intel·lectuals, fundaria la revista *Ariel* i impulsaria diverses i fructíferes iniciatives culturals que esdevindrien fites de la resistència contra el franquisme.

Llicenciat en llengües clàssiques, el 1948 marxà a la Universitat de Liverpool, on durant dos anys fou lector de català.

Ben aviat, Joan Triadú esdevingué un dels crítics literaris de referència, especialment després de la publicació de les seves antologies de poesia catalana de 1951 i 1953 o els seus estudis sobre Carles Riba, Narcís Oller o Prudenci Bertrana, i d'altres de posteriors.

Joan Triadú féu el contrari d'allò que recomanava Rilke al seu jove poeta. Seguint el consell del seu admirat Carles Riba, optà per fonamentar la poesia sobre una vida cons-

cient i compromesa. Des de la seva tasca docent i com a reconegut crític literari, contribuï decididament a fer percebre la literatura catalana com una rellevant manifestació de la cultura literària europea, i contribuï a la seva revalorització en un moment que el franquisme i l'exili l'havien abocat a una situació crítica.

Sobre aquest compromís amb la realitat i el país, no sols hi bastí poesia, prosa i crítica literària; també construï una vigorosa acció educadora com a eina transformadora de la persona i, amb ella, la societat. Amb raó, Joaquim Molas l'ha descrit com «un dels símbols d'una època difícil».

Joan Triadú esdevé un dels més reconeguts referents del nucli d'intel·lectuals que maldaven per conservar i preservar la llengua i la cultura catalanes del que ell mateix qualificà de *genocidi cultural* portat a terme pel franquisme, especialment en la llarga postguerra, en un context de por i ofec descrit punyentment a *Dies de memòria*, obra on aplegà els seus records, publicada el 2001.

Fou decisiva, durant el franquisme, la xarxa d'ensenyament del català que contribuï a crear basada en la societat civil, per a preservar la nostra llengua i per a formar un nou professorat eficient i lingüísticament competent.

La seva fou, també, una figura clau en l'anomenat *segon moviment de renovació pedagògica del català*. El CIC o l'Escola Thau són algunes mostres destacades de la seva acció pedagògica. Marcat vivament per Alexandre Galí i Emmanuel Mounier, plantejà una pedagogia rescatadora de la persona. «Si se salva l'home es té tot salvat», deia Galí el 1963. I Triadú veu en l'escola i l'educació un lloc on la societat catalana pot desenvolupar tota la seva capacitat de reacció. És a dir, fer una escola alliberadora com a fórmula segura de transformar la societat i combatre el franquisme, de fer veritable política fent pedagogia.

Enfront dels totalitarismes d'esquerra o de dreta, cal servir la consciència crítica de l'educand com a llavor i garantia per esdevenir una persona lliure i un ciutadà crític i compromès amb la seva societat.

La seva defensa d'un profund humanisme cristià féu que moltes vegades els seus plantejaments educatius significuessin «remar a contracorrent» sota la dictadura franquista, però, també, ser crític amb el sector majoritari del moviment pedagògic català, especialment en el model d'escola catalana.

Ben matinerament, Joan Triadú se separà del moviment que encapçalava l'entitat Rosa Sensat, fundada el 1965 i que es convertiria en un dels nuclis més importants de la resistència al franquisme a Catalunya, al costat del moviment sindical, la universitat i l'Església.

De primer, per l'adscripció majoritària del moviment al socialisme i al marxisme, i al model d'escola pública i unificada que aquests implicaven. En els primers anys de la

transició democràtica, Triadú mirarà d'organitzar l'efímer Consell Escolar d'Ensenyament, que responia al model d'escola i de societat que defensava.

Segonament, i als inicis dels anys setanta, pel model d'escola catalana que defensava Rosa Sensat, un anomenat *model bilingüe*, basat en la tradicional defensa de l'acolliment escolar dels infants en la seva pròpia llengua. Triadú defensarà allò que es faria en un país normal: una escola en la seva llengua amb totes les adaptacions necessàries. D'aquí sorgiria el model d'immersió lingüística que ha estat, a judici seu, una de les dues o tres coses més positives dels governs de la Generalitat.

No tenim pas temps, en aquesta breu remembrança, de parlar de les propostes educatives de Triadú. Potser es podria dir com a resum que Triadú concep l'educador, ja sigui a l'escola com a la universitat, com algú inquiet per la cultura i el saber. Interessat «de debò en el conjunt de fets que Teilhard de Chardin anomenà *el fenomen humà*». Els que ensenyen «no han d'ensenyar perquè saben, sinó que han de saber perquè ensenyen».

Dedicar-se a l'educació ha de basar-se en un profund amor per la feina i pels alumnes. «Sembla que una professió així —ens diu— ha d'omplir tota una vida al qui la sàpiga estimar.»

Triadú ingressà el 1979 a l'Institut d'Estudis Catalans, adscrit a la Secció de Filosofia i Ciències Socials, i donà continuïtat a la contribució pedagògica de la nostra acadèmia encetada des dels seus mateixos inicis.

La seva tasca havia estat reconeguda amb la Creu de Sant Jordi, el Premi d'Honor Jaume I, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i amb la més alta distinció del país, la Medalla d'Or de la Generalitat.

Joan Triadú morí el proppassat 30 de setembre. En aquests darrers temps de dificultats i entrebancs polítics i socials, afirmava des del seu inesgotable optimisme: «No sóc dels qui creuen que la nació es troba a les acaballes, ni de bon tros. Perquè tenim una cultura i amb una cultura i una consciència es fa difícil que ens acabim. Ara diuen que vivim un moment de perplexitat. Potser sí, i hi ha feina per estona, però ni de bon tros ens trobem al final de la nostra vida col·lectiva».

Text llegit pel senyor Josep González-Agàpito en el Ple del dia 15 de novembre de 2010